

Posudek vedoucího diplomové práce

Název práce: Mezi bděním a snem: Kulturní proměny spánkové paralýzy

Autor práce: MgA. Boris Jedinák

Vynikající diplomová práce Borise Jedináka představuje pozoruhodný, promyšlený a skvěle napsaný odborný text, který patří k nejlepším absolventským pracím, které jsem měl v poslední době možnost vést. Práce vznikala samostatně a s velkým úsilím a pečlivostí jejího autora co se heuristiky, analýzy i interpretace dat týče, ale zároveň v kontextu pravidelných konzultací s jejím vedoucím. Na její kvalitě má ale největší podíl zcela nepochybně samotný její autor.

Samotné téma práce, byť v antropologických a etnologických vědách nikoli zcela nové (zmínit je možné řadu dílčích „tradičních“ národopisných a antropologických studií, nověji pak konceptuálně podnětnou monografii Davida J. Hufforda z roku 1989), pojímá Boris Jedinák velmi originálně a novátorsky; nesnaží se totiž v duchu těchto etnografických textů deskriptivně konstruovat jakési lokální kulturně specifické varianty tohoto fenoménu, pojímané jako jakési kulturní relikty či exotismy, ale na základě etnografických rozhovorů se svými současníky (a dominantně i vrstevníky) mapuje terén zcela recentní, který je díky globální dominanci scientistních (medicínských) a popkulturních konceptualizací spánkové paralýzy do jisté míry ale vlastně v mnoha kontextech mezinárodně reprezentativní (a zároveň samozřejmě i „česky“ specifický). Činí tak samozřejmě poučeně, tedy vybaven příslušným konceptuálním (a metodologickým) aparátem; úvodní část jeho práce tak představuje velmi dobře pojatý kondenzovaný soupis toho, jak o fenoménu spánkové paralýzy uvažují současné vědy. Zde mimochodem interdisciplinárně opouští rámec antropologických a etnologických disciplín a přibližuje i dnes vlivné medicínské (psychiatrické) explanace tohoto fenoménu. V interpretaci dat z jeho výzkumu je ale zcela správně zase zpět v oblasti etnologie a kulturní antropologie, kde projevuje nebývalou etnografickou citlivost v práci s daty, včetně exkurzů do autoetnografie, zbavené ovšem jejích častých excesů utápění se v neanalyzující introspekci (za zmínku stojí, že na počátku zájmu autora o toto neotřelé téma stála vlastní zkušenost se spánkovou paralýzou – ostatně stejně jako u asi nejcitovanějšího etnografa zabývajícího se touto tematikou Davida J. Hufforda, kterého k tématu přivedly jeho vlastní zážitky z dob jeho studií, a poté se jím začal zabývat v rámci Medical Humanities).

Práci rozhodně prospěl posun od původně zamýšlené (a nakonec vlastně možná i neplodné) transkulturní analýze dat ze sekundárních zdrojů (která je ale v úvodní části práce stále přítomna) k interpretaci velmi zajímavých a svou povahu často velmi intimních dat z recentního českého terénu, které autor velmi dovedně podrobuje své interpretaci. V obsáhlejší podobě jsou pak rozhovory dostupné v příloze práce.

Formální, jazyková a stylistická úroveň práce je rovněž výborná, což je ostatně u publikujícího

autora formátu Borise Jedináka samozřejmostí. Občasné náznaky literárnějšího stylu (například v názvu a závěru práce) jsou podle mne spíše obohacáním textu.

Předloženou velmi zdařilou diplomovou práci *doporučuji k obhajobě* s navrženým hodnocením *výborně*. Byl bych navíc velmi rád, kdyby se v dohledné době dočkala vydání v podobě odborné publikace, tak aby mohla být zpřístupněna širšímu okruhu zájemců z oblasti odborné i laické veřejnosti.

doc. PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

30. 8. 2022